

Kastelen staan niet zomaar ergens

Geheimen achter dikke muren

Dikke muren, grote schemerige kamers, een ophaalbrug. Wie is als kind niet onder de indruk geweest tijdens het bezoek aan een kasteel? Gefascineerd geven kinderen uitdrukking aan hun belangstelling: 'Opa, wat is dit?'; 'Mama, wat deden ze hiermee?' Weinigen vragen zich echter af wat de reden is waarom een kasteel op een bepaalde plaats is gebouwd. Toch is deze vraag van belang om het verschijnsel kasteel te begrijpen en het voor kinderen te ontsluiten. In dit artikel beschrijven wij onze zoektocht naar de inhoud en vorm van een exemplaar over dit thema. Op het moment dat wij dit schrijven is het ontwikkelproces nog in volle gang.

Bekend kasteel

We kiezen voor slot Loevestein in Poederrijen, bekend uit de vaderlandse geschiedenis. Vanuit dit kasteel heeft in de zeventiende eeuw de ontsnapping van staatsgevangene Hugo de Groot plaatsgevonden. Loevestein had sinds de zeventiende eeuw ook een belangrijke functie in de Hollandse waterlinie. Deze historische feiten bieden echter geen antwoord op de vraag waarom het kasteel op die bewuste plek in Poederrijen staat en sinds wanneer.

Blokhuis van steen

Voor het beantwoorden van deze vraag moeten we terug naar de middeleeuwen, zo ontdekken we. De informatie uit die tijd blijkt zeer beperkt te zijn. Desondanks zijn we er nieuwsgierig naar. Welke geheimen zitten er achter die dikke muren? Het lezen van informatieve boeken en het zoeken op internet levert veel speculaties op over het ontstaan van het slot. Welke informatie is betrouwbaar? Een avond theedrinken bij een gids van slot Loevestein maakt ons een stuk wijzer. We horen dat er zelfs onlangs nog nieuwe ontdekkingen zijn gedaan over het ontstaan van het kasteel! Zo blijkt dat het slot rond het jaar 1360 in de eerste plaats is gebouwd als een blokhuis, een kasteelachtig bouwsel met een verdedigende functie. Het was ongeveer tien meter hoog. De reden van de bouw was dat de graaf van Holland, Albrecht van Beieren, last had van een opstandige leenman uit Heusden en deze stad wilde belegeren. Hiervoor moesten de gebruikelijke toegangswegen geblokkeerd worden. In die tijd gebeurde dat met blokhuisen, die gewoonlijk van hout werden gemaakt. Na de belegering werden ze dan in brand gestoken. Albrecht van Beierens leenman Dirc Loef van Horne was in het bezit van het voormalige

eilandje Artus, dat net buiten zijn Hollandse leen viel. Op deze plek bouwde Loef van Horne het blokhuis voor Van Beieren. Hij bouwde het echter niet van hout, maar van steen! In tien jaar tijd ontstond er een compleet ridderkasteel: slot Loevestein!

Zorgvuldig gekozen locatie

Waarom staat Loevestein nu op deze plaats? We komen erachter dat dit echt niet toevallig is. Als je op een kaart kijkt naar de plaats van het kasteel, zie je dat het op het puntje land is gebouwd waar de Maas en de Waal samenkomen. Die twee rivieren gaven bescherming aan het kasteel. Over land was Loevestein alleen via het hertogdom Gelre te bereiken. Voor vijanden was het dus lastig om bij het kasteel te komen. Maar het was wel een uitstekende plek om je te verdedigen. Slot Loevestein is gebouwd op een zeer strategische plaats!

Het bouwen van een kasteel op een strategische plek blijkt exemplarisch te zijn: het geldt bijvoorbeeld ook voor het Muiderslot en kasteel Ammersoyen. Kastelen staan dus niet zomaar op een bepaalde plaats.

Van feiten naar een ontwerp

Langzamerhand komen we steeds meer te weten over slot Loevestein en begint het te kriebelen om te beginnen met ontwerpen. Vragen van een andere soort borrelen omhoog: Wat is voor kinderen belangrijk om te weten? Waar willen we beginnen en waar willen we eindigen? Wat moet er allemaal aan de orde komen in ons exemplaar? Waar draait het nu eigenlijk om bij Loevestein? Lastige, maar belangrijke vragen!

We zijn nu druk bezig met het ontwerpen van het exemplaar. In de ouverture vindt de ontmoeting met het kasteel plaats. Hierbij krijgen de leerlingen vier afbeeldingen van het slot te zien. Om hen zo goed mogelijk te laten kijken, stellen we de kinderen ook waarnemingsvragen. Vervolgens nemen we er foto's van andere kastelen bij en worden de kinderen uitgedaagd om overeenkomsten en verschillen te benoemen. Overeenkomsten zijn bijvoorbeeld dikke en hoge muren, een ophaalbrug en een gracht om het kasteel heen. Verschillen zijn onder andere de aan- of afwezigheid van kantelen en ronde of rechthoekige torens. De ouverture sluiten we af met het tekenen van een kasteel. We zijn benieuwd welke informatie uit het voorafgaande de kinderen in hun tekeningen zullen verwerken.

In act 1 wordt de stichter Dirc Loef van Horne geïntroduceerd door middel van een verhaal. Dirc vertelt van de graaf van Holland de opdracht te hebben gekregen een blokhuis te bouwen. Hij stelt de

kinderen de vraag waar hij dat het beste kan bouwen. Die worden zo uitgedaagd om met hem mee te denken en krijgen in tweetallen een klein kaartje voor zich van het gebied waar Loevestein nu staat. Samen gaan ze op zoek naar een goede plek. Later wordt deze taak met de hele groep besproken rond een grote plattegrond.

Het begin is er, maar hoe gaan we verder? We willen in ons exemplaar ook de binnenkant van het kasteel voor het voetlicht halen. Wat gaan we daarmee doen? En hoe? Samen brengen we een bezoek aan Loevestein om daar ideeën op te doen. Op een middag rijden we een eenzaam weggetje in, ver weg van de drukke, bewoonde wereld. Na een tijdje doemt, tussen de bomen door, óns kasteel op. Bij het verkennen van het slot vragen we de gids het hemd van het lijf. Misschien kunnen we in ons exemplaar de grote kamer aan de orde laten komen. Dat is de kamer waar Dirc Loef van Horne gewoond heeft. Mogelijk is dit een opening voor het leven en werken op het kasteel. Zo komen we, lopend door het slot, op allerlei gedachten. Met een rugzak vol informatie gaan we enkele uren later weer op huis aan. Vol ideeën over het vervolg, die hun verdere vorm nog moeten krijgen. Ontwikkelen is een proces dat zich langzaam voltrekt. Maar als een thema je boeit, is de tijdsinvestering het helemaal waard. Als je zelf ergens doorheen gekropen bent, kun je des te beter je fascinatie op kinderen overbrengen.

